

Cyllideb Ddrafft 2024-2025 – Cais am ragor o wybodaeth

Canlyniadau gwerthusiad lechyd Cyhoeddus Cymru o'r tri chynllun peilot ar atal gordewdra yn gynnar ar gyfer plant a theuluoedd

Caiff y prosiectau hyn eu cefnogi drwy bortffolio'r Gweinidog lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae ein strategaeth 'Pwysau Iach: Cymru Iach' yn cefnogi tri chynllun peilot ar gyfer plant a theuluoedd sy'n cael eu cynnal ar Ynys Môn, ym Merthyr Tudful ac yng Nghaerdydd. Nod y cynlluniau peilot hyn, sydd wedi'u brandio'n PIPYN (Pwysau Iach Plant yng Nghymru) yw lleihau gordewdra yn ystod plentyndod cynnar. Mae'r cynlluniau peilot yn seiliedig ar ymyrraeth o gefnogaeth deuluol un-i-un sydd wedi'i nythu mewn dull gweithredu ehangach sy'n seiliedig ar systemau, ac sy'n ceisio galluogi teuluoedd a'u plant ifanc i fod yn fwy egnïol a bwyta'n fwy iach.

Mae'r ymyrraeth wyth wythnos wedi'i anelu at deuluoedd â phlant ifanc (3 - 7 oed) sy'n ordew neu sydd mewn perygl o fynd yn ordew. Bydd gweithiwr cymorth i deuluoedd yn helpu'r teulu i bennu a chyflawni nodau sy'n anelu at greu amgylchedd sy'n cefnogi eu plentyn i gyrraedd pwysau iach. Mae'r rhain yn cynnwys camau gweithredu sy'n ymwneud â dulliau rhianta, dewisiadau bwyd a chwarae actif. Mae'r nodau wedi'u haddasu at anghenion y teulu penodol. Ond gallent gynnwys helpu'r teulu i lunio cynllun ar gyfer prydau bwyd wythnosol ar gyllideb. Mae'r ymyrraeth hon wedi'i hen sefydlu ym mhob ardal beilot, ac mae cannoedd o deuluoedd yn elwa ar y cymorth hwn hyd yma.

Fel rhan o'r dull system gyfan ehangach, mae arweinwyr y cynlluniau peilot hyn ar gyfer plant a theuluoedd wedi gweithio gyda Sgiliau Maeth am Oes ac ysgolion lleol i sefydlu dosbarthiadau coginio wedi'u hanelu at deuluoedd â phlant ifanc ym mhob un o'r ardaloedd peilot. Mae'r dosbarthiadau hyn yn rhad ac am ddim ac ar gael i bawb yn y gymuned. Ond gall teuluoedd gael eu cyfeirio i fynd i'r dosbarthiadau hyn hefyd, fel rhan o'r cymorth un-i-un.

Mae'r tri Chynllun Peilot ar gyfer Plant a Theuluoedd wedi cyflwyno data dienw i lechyd Cyhoeddus Cymru i'w dadansoddi. Mae'r data hynny'n cynnwys y nifer sy'n cymryd rhan, y gweithgareddau a chanlyniadau'r ymyrraeth ar gyfer pwysau iach. Maen nhw hefyd wedi anfon gwybodaeth am weithgareddau sy'n gysylltiedig â'r cynlluniau peilot, fel y dosbarthiadau coginio. Bydd yr wybodaeth honno'n llunio rhan o adroddiad gwerthuso ehangach sy'n ceisio darparu dealltwriaeth o ddulliau, cynnydd a chanlyniadau'r cynlluniau peilot, er mwyn datblygu system i helpu unigolion gyrraedd pwysau iach.

Adroddiad interim ar y cynllun peilot incwm sylfaenol

Mae Adroddiad Blynyddol 2023-24 ar y Gwerthusiad o'r Cynllun Peilot Incwm Sylfaenol ar gyfer Pobl Ifanc sy'n Gadael Gofal yng Nghymru yn cael ei gwblhau ar hyn o bryd, yn barod i'w gyhoeddi ddiwedd mis Chwefror 2024.

Chwarae Teg

Mae swyddogion wedi gweithio gydag ymddiriedolwyr Chwarae Teg, a rhanddeiliaid eraill, i leihau effaith cau'r sefydliad. Mae'r rhan fwyaf o weithgareddau Chwarae Teg a ariennir gan Lywodraeth Cymru bellach wedi'u cwblhau neu wedi'u prif ffrydio.

Cylch cynllunio cyllideb 2024-25 fu'r cylch mwyaf heriol yn ystod yr oes hon o ddatganoli. Mae cyfuniad o chwyddiant a phenderfyniadau Llywodraeth y DU wedi golygu bod setliad Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024-25 yn werth £1.3bn yn llai mewn termau real na'r disgwyl adeg Adolygiad o Wariant 2021. Mae hyn wedi golygu bod angen gwneud llawer o ddewisiadau anodd, sy'n effeithio ar gyllidebau ar draws Llywodraeth Cymru, gan gynnwys y gyllideb a oedd gynt yn cefnogi Chwarae Teg. Cafodd y gyllideb hon ei thorri fel rhan o'r ymarfer cynilo ar draws y Llywodraeth. Nid yw'r gyllideb wedi'i hailddyrannu, ei hailgyfeirio na'i chyfuno ag adnoddau canolog.

Rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i gydraddoldeb rhywiol, a byddwn yn gweithio ar draws y Llywodraeth ac â phartneriaid i wneud y defnydd gorau o'r ymyriadau presennol a'r cyllidebau sydd ar gael, gan gynnwys drwy ein weithgareddau mewn perthynas â gwaith teg, cyflogadwyedd a chydaddoldeb.

Dadansoddiad o'r cyllid a roddwyd i gonsortiw m ffoaduriaid Cymru

Mae Gwasanaeth Noddfa Cymru yn wasanaeth a ariennir gan Lywodraeth Cymru i ddarparu cyngor ac eiriolaeth i geiswyr noddfa sy'n byw yng Nghymru. Comisiynwyd y gwasanaeth i ddechrau ym mis Ebrill 2022 ac mae ganddo contract tan fis Mawrth 2025, a'r posibilrwydd o estyniad am ddwy flynedd arall. Mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu gan gonsortiw dan arweiniad Cyngor Ffoaduriaid Cymru ac yn cynnwys Tîm Lleiafrifoedd Ethnig ac Ieuencid Cymru, Bawso, Tros Gynnal Plant (TGP) Cymru, Cyfiawnder Lloches, ac Alltudion ar Waith.

Roedd y contract gwreiddiol a gyhoeddwyd am £1.065m rhwng Ebrill 2022-Mawrth 2025. Fodd bynnag, yn fuan ar ôl gosod y contract roedd yr ymosodiad enfawr ar Wcráin yn golygu bod angen dod o hyd i adnoddau ychwanegol ar gyfer y gwasanaeth. Yn 2022-23 a 2023-24 rydym wedi amrywio'r contract i godi gwerth y contract i gyfanswm o tua £1.567m.

Yn 2024-25 rydym yn cydnabod bod angen dybryd o hyd, ond un sy'n lleihau, i roi cymorth i fuddiolwyr Cynlluniau Wcráin, tra bo cynlluniau'r Swyddfa Gartref i ehangu'r gwasgariad o geiswyr lloches i ardaloedd holl awdurdodau lleol Cymru (a chynyddu nifer cyffredinol y ceiswyr lloches yng Nghymru) yn creu angen ychwanegol. O ganlyniad, rydym yn bwriadu darparu codiad pellach o tua £0.145m yn 2024-25, sy'n golygu y bydd gwerth cyffredinol y contract oddeutu £1.712m erbyn mis Mawrth 2025.

Mae'r dyraniadau rhwng partneriaid o fewn consortiw m Gwasanaeth Noddfa Cymru yn fater i bartneriaid y consortiw m.

Rhaglenni Ffenics a Myfyrio

Mae *Ffenics* a *Myfyrio* yn rhaglenni y mae'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn eu darparu i blant a phobl ifanc sy'n agored i niwed (er enghraifft, y rhai sydd mewn perygl o droseddu neu eu gwahardd o'r ysgol). Maen nhw'n cael eu cefnogi'n llawn drwy gyllid grant uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru, sydd wedi'i sicrhau yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25.

- Mae *Ffenics* yn rhaglen fwy dwys, i'r rhai sydd fwyaf mewn perygl, ac mae'n cynnwys 5 diwrnod mewn gorsaf dân a chyfarwyddyd wrth ddefnyddio gweithdrefnau ac offer diffodd tân gwirioneddol i feithrin hunan-barch, gwaith tîm a pharch at eraill. Mae elfennau dosbarth y cwrs yn hyrwyddo amcanion fel gwrth-hiliaeth ac ymwybyddiaeth o seiberfwlio.
- Mae *Myfyrio* yn gwrs undydd llai dwys gyda'r nod o ddargyfeirio plant a phobl ifanc i ffwrdd o droseddu ac ymddygiad gwrthgymdeithasol, ac fel arfer mae'n digwydd mewn lleoliad ysgol (er ei fod hefyd wedi'i gynnal yng Ngharchar EF y Parc ar gyfer plant carcharorion, a oedd yn cynnwys mewnbwn gan y carcharorion hefyd).

Mae'r ddwy raglen yn defnyddio diffoddwyr tân fel modelau rôl, ac i hyrwyddo delwedd gadarnhaol o bobl mewn awdurdod. Mewn blwyddyn nodweddiadol – mae gan *Myfyrio* tua 3,000 o gyfranogwyr a *Ffenics* tua 500, yn dibynnu ar atgyfeiriadau gan ysgolion, gwasanaethau cymdeithasol a'r heddlu.

Unedau Data Tystiolaeth a Chefnogaeth ar gyfer Cydraddoldeb, Tlodi a Phlant

Cyfraniad yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd at benderfyniad cyllidebol

Rhoddodd yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd ddadansoddiad o'r dystiolaeth sydd ar gael i lywio penderfyniadau cyllidebol ar draws holl nodweddion cydraddoldeb. Rhannwyd hyn â'r holl feysydd polisi i lywio penderfyniadau a'i rannu â'r Cabinet fel crynodeb o'r effeithiau cronus y bydd Gweinidogion yn eu hwynebu yn yr arbedion cyllidebol presennol wrth lywio penderfyniadau'r Cabinet. Dangosir yr wybodaeth hon yn yr adran ar gyfer Cyd-destun Strategol yr Asesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA) yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25, ac roedd yn cynnwys dadansoddiad o'r amrywiad mewn effaith costau byw a lefelau tlodi, deilliannau addysgol, cyflogaeth, materion iechyd meddwl a throeddau casineb ar draws yr holl nodweddion gwarchoddedig. Y casgliadau cyffredinol a rannwyd ar draws pob maes polisi oedd:

- Y plant hynny sy'n dibynnu ar incwm menywod neu incwm pobl anabl sydd â'r risg fwyaf o ddod yn blant sy'n derbyn gofal a chael cyfleoedd bywyd gwael. Felly, mae'r grwpiau hyn yn wynebu'r perygl mwyaf o doriadau i wasanaethau sy'n atal neu'n mynd i'r afael ag anghydraddoldebau o ran cyflogaeth a chyflog, a thlodi.

- Mae pobl sydd â nodweddion croestoriadol o ran bod yn anabl, o gefndir Du, Asiaidd neu Ethnig Leiafrifol, neu sy'n LHDTTC+ sydd fwyaf mewn perygl o ddiodef unigrwydd a throseddau casineb, ac felly byddai'r toriadau i wasanaethau iechyd meddwl yn cael yr effaith fwyaf arnyn nhw (yn ogystal â phobl anabl yn gyffredinol, menywod beichiog, a phlant a phobl ifanc).

Rôl yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn fwy cyffredinol

Mae'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn rhan o'r Is-adran Tystiolaeth a Chymorth ar gyfer Cydraddoldeb, Tlodi a Phlant, ochr yn ochr â'r tîm tystiolaeth ar gyfer Plant a Threchu Tlodi.

Mae'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn cynnwys Dadansoddwyr y Llywodraeth yn bennaf (gan gynnwys ymchwilyr cymdeithasol ac ystadegwyr) a nifer fach o swyddogion cymorth polisi ac ymgysylltu sy'n gweithio'n agos gyda llunwyr polisi i sicrhau y bydd y dystiolaeth yn helpu i lywio penderfyniadau polisi.

Diben yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yw gwella argaeledd, ansawdd, gronynnedd a hygyrchedd tystiolaeth ar gyfer cydraddoldeb, er mwyn galluogi'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ledled Cymru i ddatblygu polisiâu sy'n seiliedig ar wybodaeth well a mesur eu heffaith. Mae'r timau'n defnyddio gwahanol ffynonellau tystiolaeth i ateb cwestiynau tystiolaeth penodol.

Un o nodau allweddol yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yw dylanwadu, gan gefnogi a herio polisiâu a dadansoddwyr i sicrhau bod gwelliannau'n cael eu gwneud i dystiolaeth cydraddoldeb. Mae'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn gweithio'n agos gyda dadansoddwyr eraill ar draws Llywodraeth Cymru, adrannau'r DU (e.e. y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Canolfan Cydraddoldeb Swyddfa'r Cabinet a Llywodraeth yr Alban) a'r byd academiaidd.

Mae'r tair Uned benodol sy'n rhan o'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd (yr Uned Tystiolaeth Cydraddoldeb, yr Uned Tystiolaeth Gwahaniaethau ar Sail Hil, a'r Uned Tystiolaeth Gwahaniaethau ar Sail Anabledd) yn gweithio ar y cyd ar lawer o brosiectau. Bydd y rhan fwyaf o'u gwaith, sy'n drawsbynciol yn fwiadol ac sy'n ceisio gwella'r sylfaen dystiolaeth ar draws pob portffolio polisi a buddion, yn ymestyn yn ehangach i'r sector cyhoeddus. Er bod yr Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn darparu tystiolaeth ychwanegol o'r ffynonellau sydd eisoes yn bodoli ar gyfer cydraddoldeb, er enghraifft Cyfrifiad 2021, mae llawer o'r prosiectau yn rhai tymor hir ac yn anelu at wneud gwelliannau sylfaenol i ansawdd ac argaeledd tystiolaeth cydraddoldeb.

Yn benodol, mae'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd yn nodi sut y byddwn yn mesur effaith ac effeithiolrwydd cynlluniau gweithredu allweddol ar gyfer cydraddoldeb (Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, cynllun gweithredu LHDTTC+, a

chynllun gweithredu Tasglu Hawliau Pobl Anabl) ac yn datblygu ffynonellau data newydd fel y gallwn ddeall a yw'r cynlluniau'n cael effaith ar fywydau pobl.

Mae enghreifftiau o'r modd y mae'r Unedau Tystiolaeth Cydraddoldeb, Hil ac Anabledd wedi cyflwyno tystiolaeth ychwanegol yn cynnwys:

- Datblygu dangosfwrdd o wybodaeth ar gyfer Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, gan ddod â'r holl dystiolaeth ar gyfer ethnigrwydd ynghyd mewn un lle.
- Dadansoddiad ychwanegol o'r Cyfrifiad sy'n rhoi dadansoddiad manwl o'r holl [ganlyniadau allweddol mewn bywyd yn ôl ethnigrwydd](#) sy'n ganolog i fesur effaith Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol.
- Dadansoddiad ychwanegol o'r Cyfrifiad sy'n rhoi dadansoddiad manwl ar bobl anabl sydd wedi bod yn allweddol o ran nodi [gwahaniaethau yn y canlyniadau](#) a llywio blaenoriaethau'r Cynllun Gweithredu ar Hawliau Pobl Anabl.
- Arwain ar fesur y Fframwaith Integreiddio Mudwyr ([Fframwaith Integreiddio Mudwyr | LLYW. CYMRU](#)), gan gynnwys nodi ffynonellau data ar lefel Cymru i fesur canlyniadau ar gyfer mudwyr.
- Cyhoeddi pennod '[Cymru sy'n Fwy Cyfartal](#)' yn Adroddiad Llesiant Cymru 2023 sy'n rhoi sylwebaeth ar y cynnydd a wnaed tuag at y dangosyddion cenedlaethol mewn perthynas â chydraddoldeb. Darparu arweiniad ac adolygiad o'r [is-adroddiad ar ethnigrwydd](#).
- Aseiad macro o'r dystiolaeth o effaith penderfyniadau cyllidebol ar grwpiau cydraddoldeb ar gyfer y Gyllideb a Busnes y Llywodraeth a'r Cabinet i gefnogi'r Aseiad Effaith Integredig Strategol.
- Darparu tystiolaeth i lunio blaenoriaethau a chytuno arnynt ar gyfer y Cynllun Gweithredu LHDTTC+ a'r cynllun gweithredu ar sail rhywedd.

Mae enghreifftiau o brosiectau tymor hwy a fydd yn gwella'r sylfaen dystiolaeth ar gydraddoldeb yn sylfaenol wrth symud ymlaen yn cynnwys, er enghraifft:

- Edrych ar opsiynau i hybu'r sampl ar gyfer Arolwg Cenedlaethol Cymru fel y gellir dadansoddi mesurau Llesiant Cenedlaethol yn ôl nodweddion cydraddoldeb.
- Gweithio i sicrhau mynediad i ddata Llywodraeth y DU i ganiatáu dadansoddiad o'r bwch cyflog mwy gronynnog ar gyfer ethnigrwydd, anabledd a rhywedd.
- Cyhoeddi canlyniadau arolwg o nodweddion cydraddoldeb aelodau'r bwrdd o Gyrrff y Sector Cyhoeddus ac adolygiad llenyddiaeth i ddylanwadu ar arweinyddiaeth ar draws cyrrff y sector cyhoeddus.
- Nodi sut y gellir casglu gwybodaeth i fesur y model cymdeithasol o anabledd, fel y gall polisi yn y dyfodol ganolbwyntio ar rwystrau.
- Ymchwil i ddeall yr angen am fesurau ar gyfer rhyw a rhywedd yng Nghymru a fydd yn cefnogi deall effaith canlyniadau ar rywedd ar draws pob polisi.
- Canllawiau ar sut y gellir datblygu ymchwil a thystiolaeth ar y cyd.
- Canllawiau ar sut y gellir adrodd ar ymchwil ac ystadegau mewn ffyrdd sy'n cydymffurfio â dulliau gwrth-hiliol a dulliau model cymdeithasol.